

samma förlag, då man väl kan få se den förras stora gagnelighet läggas läsarena på hjertat. Äfven de Svenska bladen anse det under sin värdighet, att rekommendera någon god folkskrift hos presterskapet och andra Svenska läsande personer på landet, på det att de skulle kunna gifva allmogen något godt råd för dess läsning och sjelfva föras till att pröfva det rekommenderade. Troligen hafva vederbörande redaktörer icke tid för något så ringa, som att kasta ögat på en folkskrift – och deras af så mycket värderikt öfverfyllda icke utrymme för ett omdöme öfver en sådan. Vårt blad räcker icke långt, men vi hoppas dock en och annan läsare skall föranledas taga kännedom om det rekommenderade. 10

J. V. S.

26 UTLÄNDSK LITTERATUR ANGÅENDE FINSK SÅNG OCH FINNARNE.

Litteraturblad n:o 9, september 1857

I den utländska litteraturen äro numera skrifter, som angå Finska stammen öfverhufvud, särskildt Finlands folk och dess folksång icke sällsynta. Vi nämna här ett par sådane, om hvilka vi haft tillfälle taga kännedom. 20

RUNEN FINNISCHER VOLKPOESIE, GESAMMELT UND ÜBERSETZT VON D:R JULIUS ALTMAN. LEIPZIG 1856.

Denna skrift är mera kuriös än just synnerligen märkvärdig. Den lemnar dock ett nytt bevis på den uppmärksamhet, den Finska folksången tillvunnit sig i utlandet. Men det hela har nog mycket tycke af en »humbug» i bokhandelsväg. 30

Förf. börjar sitt företal:

»Den friska och friströmmande nordlandsvind, hvilken synes som en magisk maning utgjuta sig öfver Finland, har äfven haft en underbart harmonisk inverkan på dess inbyggares anda.»

»Intet land i Europa, Schweitz möjligen undantaget, är af naturen så öfverrikt välsignadt med pittoreska skönheter som Finland, som detta högländ, hvilket djerft och majestätiskt som ett trollslott höjer sig ur Östersjöns Bottniska och Finska vikar och ofta bereder en plötslig undergång åt de djerfva sjömännen, som magnetiskt lockas af dess gröna öar och blåa sund. Såsom jätteormar störta sig bergarmar af granit från de höga, molnen berörande bergen mot djupet och doppa sina vingars rand i klippsundens fräsande hvita skum, hvilka liknande sagans drakar och lindormar, slingra sig långt in i det klipphotande, vildklyftande ande- hjelte- och sagorika landet» o. s. v. 40

Detta ser verkligen ut, som om D:r Altmann aldrig skulle sett något annat stycke af jorden än Berlin, hvarifrån han daterar företalet, och dess omgifningar. Emellertid har han »lindrigt berört» Finlands sydkust, der gjort bekantskap med tvenne apokryfiska litterära notabiliteter, »finnen *Serkku* och svensken *Sohn*», från hvilkas personligheter förf. »icke vågar lyfta denna pseudonymitets slöja», men hvilkas namn »i Ryssland» skola vara rikskunniga. Af dem har förf. dels på stället, dels i Moskwa och Berlin fått mottaga bidrag till sin samling, om sättet 50

för hvars tillkomst han på annat ställe vill berätta. Han citerar en mycket brokig litteratur, från Porthans Chronicon till Kalender för damer och från Kalevala till Stockfleth's Lappska abcbok.

10 Samlingen sönderfaller i tre afdelningar: Episka runor, Lyriska runor, Didaktiska runor. De s. k. episka äro små bitar af några rader, till en del lånade ur Kalevala, utan att dock i dem något episkt kan förmärkas. Bland de lyriska styckena synes icke finnas något enda ur Kanteletar. De didaktiska äro för det mesta ordspråk, dessa dock utan omsorg valda. Kanteletar och Sananlaskuja citerar förf. icke heller
 20 bland sin litteratur. Huruvida allt, hvad förf. anför, verkligen tillhör Finska folksången, är svårt att utan en lång undersökning afgöra. Man bör icke tveka, att icke förf. sökt bjuda sina läsare det vackraste, han kunnat påhitta af den Finska sången. Också förekommer här sådant som vittnar om dess stora skönhet. Men öfversättarens kännedom om densamma har varit för inskränkt, för att tillåta honom fritt val, och äfven mycket medelmåttigt har i samlingen influerat. Härtill kommer, att äfven det bästa, sönderstyckadt och stympadt, icke kan på läsaren göra något varaktigt intryck. Man kan derföre, ehuru välkommet det är, att Finska folksången göres känd af utländningen, önska, att uppdraget
 30 måtte komma i skickligare händer. Språket och versen i öfversättning-
 arne äro ganska lätta och lediga.

Särskilda Folkslags Sånger, öfversättning af N. Berg – är titeln, här naturligtvis från den ryska öfversatt, på ett voluminöst i Moskva 1854 utkommet arbete, i hvilket utgifvaren sammanställt och till Ryskan öfversatt ett antal sånger från tjugusex skilda språk. De äro ordnade i en Lyrisk och en Episk afdelning, inom hvardera någotsånär efter språkens släktkap. I den lyriska afdelningen, som börjar med en Sanskritsång och slutar med en Kalmuckisk, hafva äfven fyra Finska
 30 folksånger fått plats. Då hvarje folkslags dikter finnas aftryckta på originalspråket och med dess bokstäfver, så att man här finner profstycken af Sanskrit, Arabisk, Persisk, Tatarisk, Armenisk m. m. skrift och dikt, är arbetet utan tvifvel af intresse för språkkännaren, litteraturhistorikern och estetikern. Priset 2 Rubel är serdeles billigt för ett arbete om 39 ark med ett så vexlande och kostsam tryck. Redaktionen visar sig högst omsorgsfull åtminstone i de språk, i hvilka vi kunna bedöma den.

I den episka afdelningen ingå äfven Svenska folksånger, fem ballader, likaså några Norrska och Danska.

40 Af de Finska sångerna förekomma tvenne: *Minun sulhani soassa* och *Omat on virret oppimani* i Kanteletar. De båda andra *Konsa meillä kosiat käyvät* och *Tuo on mies me'estä tehty* äro, så vidt Red. bekant, här för första gången tryckta. Utg. nämner, att de alla blifvit honom meddelade af Hr Grot, en del af Hr Grot upptecknade efter muntlig tradition; och torde således dessa sistnämnda båda stycken höra till denna klass.

Då Kanteletar har ett förråd af stycken så sköna, att de med ära kunna ställas i bredd med hvilket folksång som helst, hade det visserligen varit önskligt, att för en samling, som denna, der naturligtvis
 50 det skönaste bör sammanställas, Utg. hade kunnat träffa ett bättre val. Ty äfven de ur Kanteletar lånade äro jemförelsevis mindre vackra, och de båda andra bära i sjelfva språket pregeln af sina ringa originalitet. *Konsa meillä kosiat käyvät* är, såsom äfven Förf. anmärker, full af Ryska ord, troligen upptecknad i närheten af Petersburg. *Tuo on mies* etc. är åter i språket svetiserande, såsom i orden »sokeri, »hattu»,

»tanssi».

Emellertid måste hvarje Finne anse sig Hr Grot förbunden, hvars kärlek för litteraturen visar sig äfven hafva sträckt sig till den Finska. Det torde vara få af våra läsare obekant, att statsrådet Grot, som i en följd af år såsom professor i Ryska språket och litteraturen tillhörde landets universitet, numera är anställd såsom lärare för de Kejsrerliga Prinsarne. Hans ovanliga insigter i den moderna litteraturen, hans allvarliga kärlek till vetenskap och litteratur öfverhufvud, hans frimodiga bemödanden för deras intressen och hans humana väsende hafva här i Finland beredt honom ett aktadt minne. Måtte han å sin sida härifrån medfört tillgifvenhet icke blott för den Finska folksången, utan äfven för Finland och Finlands folk.

10

Om öfversättningarnes beskaffenhet kunna vi icke fälla något om-döme. Såsom exempel, att öfversättaren förfarit mera fritt, må vi nämna, att i den Svenska sången:

Det bodde en konung allt uti England,
Hörde jag en liten fogel sjunga –
Och två unga döttrar och mör hade han,
För nu står skogen i blomma.

20

stroferna blifvit omkastade, och denna första vers i öfversättningen lyder:

Vår skog ånyo grönskar
Och sjöng en liten fogel –
Lefde och var en kung mellan hafven,
Han hade två unga döttrar.

de två sista stroferna likväl slutande på rim. Att sångens karakter genom denna omkastning förändras, faller lätt i ögonen. Till öfversättningen har Utg. fogat längre eller kortare upplysande anmärkningar.

30

Såsom Red. har Utgifvaren af nyssnämnda arbete att tacka för ett exemplar deraf så äro vi af Herr professor Daa i Christiania förbundna för tillsändandet af hans skrift:

OM FORHOLDET MELLEN DET GAMLE OG NY FASTLANDS URBEBOERE
AF LUDVIG KR. DAA. CHRISTIANIA 1857.

40

Skriften, särskildt aftryckt ur de Skandinaviska naturforskarens Förhandlingar vid mötet i Norriges hufvudstad 1856, har till föremål en utredning på filologisk väg af släktskapen mellan Nordamerikas Indianer och norra Asiens, den Altaiska folkstammen tillhörande folk.

Sina undersökningar grundar prof. Daa till stor del på Castrén's reseskrifningar, hans mytologiska föreläsningar och hans grammatikaliska arbeten, af hvilka dock endast den Samojediska grammatiken synes vara förf. bekant, åtminstone endast den blifvit af honom rådfrågad. Herr Daa sammanställer detta arbete med ett af *Riggs* öfver »Dakota-språket», en Amerikansk Indianstams språk, det enda utförligare rörande dessa folks språkidiomer.

50

Förf:s språkundersökningar angå icke de grammatikaliska formerna utan bokstafsläran och ordljudens likhet. Han rör sig alltså på ett fält, som de strängare filologerna anse vara så genomskuret af korsvä-

gar, att vandraren på detsamma lätt förvillas. Också förefalla för icke-filologen dessa bokstafsförändringar och utbyten så mångfaldiga, att öfvergången genom dem till ordligheten är nära nog obegränsad.

Serdeles intressant är, hvad Förf. anför om språkbildningen i allmähets hos vilda folk, om den lätthet, hvarmed en ny språkdialekt bildas inom den inskränkta kretsen af några familjer. Hos ett i någon mon civiliseradt folk, med skriftspråk och mera utvecklade samhällsförhållanden, bevakas språket och dess rykt såsom en allmän angelägenhet. I det ociviliserade tillståndet skingrar sig stammen i familjer, som lefva utan stor beröring med hvarandra, och nya familjer uppstå och sprida sig. Det står dem alla fritt att förändra och utbilda språket efter lynne och behof. Individerna förstås lätt af sina närmaste, familjen af andra samboende familjer. Ingen känner något behof, att göra sig förstådd i vidsträcktare kretsar. Så förklarar Förf. uppkomsten af de skilda språken hos de talrika Nordamerikanska stammarna. De äro alla blott jägare, lefva derföre vidt spridda från hvarandra. Nomadlivet, renskötelsen, hos de nordasiatiska folken, medför redan bestämdare vistelseorter och större sammanhållning. Dessutom har i Asien det Ryska väldet tvungit de förut fientliga stammarna till fredlig sammanlefnad, något som i afseende å Nordamerikas Indianer icke kunnat åstadkommas – och som kolonisterna derstädes af beräkning icke ens sökt åstadkomma; ty det har aldrig varit dem emot, att de vilda stammarna förgjort hvarandra.

Intressant är också, hvad Förf. anför om öfverensstämmelser i åsigt, i bruk, seder och samfundsinrättning mellan Nordasiens folk och infödingarne i Amerika.

Den åsigt han grundar på dessa undersökningar är den redan tidigare af andra yttrade, ehuru mindre bevisade, att Nordamerika blifvit befolkadt från Asien synnerligast öfver Aleutiska öarne. Sina åsigt och isynnerhet den filologiska delen af bevisningen har Förf. utfört äfven i flera afhandlingar i Engelska tidskrifter.

J. V. S.

27 FÖRKLARING TILL BLADETS LÄSARE.

Litteraturblad n:o 9, september 1857

Vi tvingas att besvära läsaren med framläggandet af akterna i vår polemik mot Suometar.

Med andledning af en uppsats i Suomi, årgången 1857, som i detta blads Juni häfte anmälades, anmärkte vi i en not mot tidningen Suometar, att den »yttrar sig med mycken spottskhet öfver deras okunnighet, som förmena, att omvändelseverket i Finland bedrifvits med eld och svärd. Suometar besluter helt enkelt, att detta är osant, och att omvändelsen skett endast genom lära och predikan.» Dessa voro våra ord.

Det är en enkel sak, att vi vid deras nedskrifvande icke hade Suometars hithörande artikel för ögonen. Vi hade sett omvändelsen med eld och svärd i bladet högfärdigt förnekas. Säker, att af sitt minne häri icke bedragas, kunde undertecknad lika litet, som någon annan förnuftig människa förstå annat, än att Suometar förnekade all tvungen omvändelse. Ty uttrycket »med eld och svärd» är, som hvar man vet, det häfdvunna historiska uttrycket för en religions våldsamma utbredande och hela folks omvändelse med vapenmakt.